

PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
W KATOWICACH

40-024 Katowice, ul. Powstańców 41a
Tel./Fax (0-32) 256-46-96, Tel./Fax (0-32) 255-26-47, Tel./Fax (0-32) 255-44-04
E-mail: katowice@uokik.gov.pl

Katowice, dn. 2003-01-24

RKT-561/11/02/HS

Decyzja Nr RKT –7/2003

I. Na podstawie art. 104 K.p.a. i z art. 28 ust. 6 oraz art. 11 ust. 1 w związku art. 8 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319 zm; Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1189 i Dz. U. Nr 154, poz. 1800; Dz. U. z 2002r. Nr 129, poz. 1102 i Dz. U. Nr 166, poz. 1360) w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Mikołowie z siedzibą w Starostwie Powiatowym w Mikołowie ul. Żwirki i Wigury 4 postępowania antymonopolowego nie stwierdza się stosowania przez Zakład Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. z siedzibą w Mikołowie przy ul. Waryńskiego 13 praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku właściwym poprzez uzależnianie zawarcia z konsumentami zainteresowanymi przyłączeniem do sieci wodociągowej umów o zaopatrzenie w wodę od uprzedniej modernizacji bądź budowy, kosztem i staraniem konsumenta przyłączy wodociągowych, a następnie nieodpłatnego ich przekazania na majątek Zakładu Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Mikołowie.

II. Na podstawie art. 104 K.p.a. i z art. 28 ust. 6 oraz art. 11 ust. 1 w związku art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319 zm; Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1189 i Dz. U. Nr 154, poz. 1800; Dz. U. z 2002r. Nr 129, poz. 1102 i Dz. U. Nr 166, poz. 1360) w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Mikołowie z siedzibą w Starostwie Powiatowym w Mikołowie ul. Żwirki i Wigury 4 postępowania antymonopolowego nie stwierdza się stosowania przez Zakład Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. z siedzibą w Mikołowie przy ul. Waryńskiego 13 praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku właściwym poprzez narzucanie konsumentom uciążliwych warunków umów o przyłączenie do sieci wodociągowej, zobowiązujących konsumentów do modernizacji własnym kosztem i staraniem przyłączy wodociągowych, a następnie nieodpłatnego przekazania instalacji na majątek Zakładu Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Mikołowie, przynoszących temu przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Uzasadnienie

Do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej zwanego organem antymonopolowym) wpłynął wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Mikołowie (dalej zwanego Rzecznikiem) z żądaniem wszczęcia postępowania antymonopolowego przeciwko Zakładowi Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Mikołowie (dalej zwanego ZIM). Zdaniem Rzecznika ZIM narusza ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez narzucanie konsumentom uciążliwych warunków umów o przyłączenie do sieci

wodociągowej, zobowiązujących konsumentów do modernizacji własnym kosztem i staraniem przyłączy wodociągowych, a następnie nieodpłatnego przekazania instalacji na majątek ZIM, co przynosi temu przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści. Rzecznik podniósł także, że ZIM narusza art. 8 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz.1319 ze zm: Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1189 i Nr 154, poz. 1800 oraz Dz. U. z 2002 r. Nr 129, poz. 1102)(dalej zwanej ustawą antymonopolową). W uzasadnieniu żądania Rzecznik opisał przebieg ustaleń warunków technicznych realizacji przyłącza wodociągowego do budynku Pana J., właściciela dwóch działek. Rzecznik podniósł, że opisana sprawa dotyczy wielu osób starających się o uzyskanie pozytywnej decyzji o warunkach dostarczania wody, którzy postawieni zostają przed koniecznością dokonania modernizacji sieci wodociągowej na własny koszt, bez możliwości odzyskania poniesionych w tym celu nakładów, co narusza interes publiczny. Rzecznik uznał, że działania ZIM powodują naruszenie istotnych interesów konsumentów i zwrócił się o wydanie decyzji zakazującej stosowania praktyk ograniczających konkurencję poprzez narzucanie konsumentom uciążliwych warunków umów o przyłączenie do sieci wodociągowej, zobowiązujących konsumentów do modernizacji własnym kosztem i staraniem przyłączy wodociągowych, a następnie nieodpłatnego przekazania instalacji na majątek ZIM. (karty nr 15-19).

Organ antymonopolowy wszczął postępowanie antymonopolowe w sprawie stosowania przez ZIM praktyk ograniczających konkurencję polegających na nadużywaniu pozycji dominującej poprzez: 1/ uzależnianie zawarcia z konsumentami zainteresowanymi przyłączeniem do sieci wodociągowej umów o zaopatrzenie w wodę od uprzedniej modernizacji bądź budowy, kosztem i staraniem konsumenta, sieci lub przyłączy wodociągowych, a następnie nieodpłatnego ich przekazania na majątek ZIM, co może stanowić naruszenie w art. 8 ust 2 pkt 4 w/w ustawy, 2/ narzucanie konsumentom uciążliwych warunków umów o przyłączenie do sieci wodociągowej, zobowiązujących konsumentów do modernizacji własnym kosztem i staraniem przyłączy wodociągowych, a następnie nieodpłatnego przekazania instalacji na majątek ZIM, przysparzających temu przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści, co może stanowić naruszenie w art. 8 ust 2 pkt 6 w/w ustawy (karty nr 32-33).

W odpowiedzi na zarzuty wniosku ZIM podniósł, że nigdy nie uzależniał zawarcia z konsumentami zainteresowanymi przyłączeniem do sieci wodociągowej umów o zaopatrzenie w wodę od nieodpłatnego przekazania wybudowanych przez inwestorów przyłączy wodociągowych na swój majątek. Otrzymane nieodpłatnie urządzenia wodociągowo-kanalizacyjne podlegają opodatkowaniu, co obciążało ZIM. Ponadto zgodnie z zapisem § 10 ust. 1 umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków, koszt eksploatacji przyłącza wodociągowego do zaworu głównego za wodomierzem przejmuje dostawca wody. ZIM w zamian za poniesione koszty przyłączenia, zobowiązuje się do świadczenia pełnej usługi i ponosi koszty eksploatacji, co zdaniem dostawcy zgodne jest z zasadą ekwiwalentności świadczeń. W przypadku Państwa J. w warunkach technicznych dostawy wody i odprowadzania ścieków dla projektowanego budynku, warunki o nieodpłatnym przekazaniu przyłącza nie były postawione. ZIM wyraził zgodę na budowę przyłącza wodociągowego PE 40, zgodnie z wnioskiem inwestora. Z przyczyn dla ZIM niewiadomych Pan J. wykonał przyłączy ϕ 110 i przedłożył do uzgodnienia. Przedsiębiorstwo uzgodniło projekt warunkując dostawę wody pozytywnym odbiorem końcowym przyłącza, a nie formą jego przekazania. W dniu 19.10.2000r. protokołem nr 89/2000 przyłączy wody zostało przez Pana J. nieodpłatnie przekazane na majątek ZIM, nigdy nie stawiano warunku dostawy wody od nieodpłatnego przekazania przyłącza i w tym przypadku też to nie miało miejsca. ZIM uznał, że korzystnym dla odbiorcy wody było przesunięcie granicy eksploatacji, eliminując konieczność budowy i utrzymania studni wodomierzowej przez inwestora budynku. ZIM wyjaśnił, że żadna z osób przyłączanych do sieci wodociągowej, (oprócz Pana J.), nie występowała o zwrot poniesionych nakładów na budowę przyłącza. Nikomu też nie postawiono warunku, że w

zamian za nieodpłatne przekazanie przyłącza dostarczana będzie woda. Zawsze istniała możliwość przekazania urządzeń do eksploatacji, pozostawiając przyłącza na majątku inwestora. ZIM przejął odpowiedzialność za eksploatację, usunięcie awarii i modernizację przyłączy wodociągowych, a w okresie od 01.01.2000 do 30.09.2002r. przyłączył do sieci (...) odbiorców. W przedsiębiorstwie tym określono tryb postępowania od momentu złożenia wniosku o przyłączenie do sieci do momentu zawarcie umowy o dostawę wody (karty nr 34-36).

Organ antymonopolowy ustalił następujący stan faktyczny.

Na terenie miasta Mikołowa w okresie od 01.01.2000r. inwestycje wodociągowo-kanalizacyjne prowadzi Gmina Mikołów. ZIM prowadzi modernizację i remonty sieci wodociągowej, którą Gmina Mikołów przekazała temu przedsiębiorcy w dniu 17.04.2000r. (karty nr 36 i 346). Przedmiotem działalności ZIM jest między innymi zaopatrywanie w wodę, przyjęcie, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków (karta nr 37). W dniu 13.04.2000r. ZIM przesłał Panu J. uzgodnienia lokalizacji oraz warunków technicznych dostawy wody i odprowadzania ścieków dla projektowanego budynku mieszkalnego na dwóch działkach w Mikołowie przy ul. Wiśniowej. W tym czasie uzgadniając warunki dostarczania wody uwzględniano projekt przebudowy sieci wodociągowej w ulicy Wiśniowej, której inwestorem jest Urząd Miasta Mikołów (karta nr 5). Pismem z dnia 20.04.2000r. ZIM poinformował Pana J. o warunkach technicznych odprowadzania ścieków (karta nr 6). Zastępca Burmistrza Miasta Mikołów pismem z dnia 06.06.2000r. poinformował Pana J. o uzgodnieniach między innymi projektowanych przyłączy sieci wodno-kanalizacyjnej. Równocześnie poinformowano, że Urząd Miasta odstąpił od budowy drogi ul. Wiśniowej i przebudowy III etapu sieci wodociągowej na tym odcinku. Wskazano, że przyłącza do projektowanego budynku należy wykonać zgodnie z wydanymi warunkami technicznymi po opracowaniu projektu budowlano-wykonawczego (karta nr 8). Następnie w dniu 07.07.2000 Pan J. wystąpił do ZIM z propozycjami warunków technicznych dostaw wody dla projektowanego budynku, gdzie wskazał, że przyłączy o PE 40 w zupełności zabezpieczą potrzeby planowanej inwestycji, zaakceptował przyłączy PE 40 i zaproponował partycypowanie w kosztach przyłączy PE 110 i przyłączy kanalizacyjnego. Wniosek o partycypację w kosztach budowy przyłączy uzasadniał faktem, że w przyszłości przechodzą one na własność ZIM (karta nr 9). Stanowisko ZIM zawarto w piśmie z dnia 13.07.2000r, gdzie wyrażono zgodę na budowę przyłączy wodociągowego o średnicy ϕ 40 mm zgodnie z wnioskiem inwestora, pod warunkiem przeprowadzenia go po posesji 641/1 i 642/2 w celu nie blokowania trasy dla przyszłego remontu wodociągu ϕ 100 mm. ZIM poinformował Pana J., że nie współfinansuje inwestycji w postaci przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych do budynków (karta nr 10). Działka nr 642/2 stanowi własność Pana J. (karty nr 6 i 9). Następnie Pan J. w dniu 11.09.2000r. wystąpił do Burmistrza Miasta Mikołów z prośbą o możliwość dofinansowania budowy przyłączy wodociągowego, co uzasadnił tym, że zmuszony jest wykonać swoje przyłączy zastępujące stary wodociąg o złym stanie technicznym, na odcinku ok. 50 m. (karta nr 26). Na zlecenie Pana J. wykonano przekładkę wodociągu ϕ 100 stal na ϕ 110 PE w ulicy Wiśniowej wraz z odnogą wodociągu ϕ 50, co stanowiło przyłączy wodociągowe (karta nr 29). W dniu 19.10.2000r. przyłączy zostało odebrane i nieodpłatnie przekazane na majątek ZIM (karta nr 11). Po odbiorze przyłączy rozpoczęto dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków (karta nr 352). Zarząd Miasta Mikołów po rozpatrzeniu prośby Pana J. w sprawie dofinansowania budowy przyłączy, pismem z dnia 06.11.2000r. poinformował go, że nie wyrażono zgody na dofinansowanie i jednocześnie podtrzymano wydane warunki na wykonanie przyłączy sieci wodociągowo-kanalizacyjnej i gazowej określone w piśmie z dnia 06.06.2000r. (karta nr 27). Pan B. J. w dniu 10.10.2001 w Sądzie Rejonowym w Mikołowie złożył wniosek o zaniechanie ZIM do próby ugodowej w sprawie o zwrot poniesionych kosztów budowy wodociągu (karty nr 357 i 361). ZIM pismem z dnia 30.10.2001r. i z dnia 11.12.2001 odmówił zawarcia ugody w przedmiotowej sprawie (karty nr 359 i 362).

Wykonane przez Pana J. przyłącze jest faktycznie odcinkiem przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług (karta nr 348). Umowa Nr 080125/2000 o dostawę wody i odprowadzanie ścieków określa, że granicą własności jest zawór główny za wodomierzem. Zgodnie z zapisem § 10 umowy Dostawca zobowiązuje się utrzymać sieć wodociągową z przyłączeniem do zaworu głównego za wodomierzem, tak więc odbiorca ma obowiązek utrzymania w należytych stanie wewnętrznej instalacji wodociągowej od zaworu głównego. Zgodnie z zapisem § 11 pkt 4 umowy, odbiorca zapewni dostawcy możliwość wykonania niezbędnych napraw przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych oraz zainstalowanych na nich urządzeń (karty nr 39 i 349). ZIM w okresie od 01.01.2000 do 30.09.2002r. przyłączył do sieci 296 odbiorców (karta nr 36).

W dacie zawarcia pomiędzy ZIM, a Panem J. umowy o dostarczanie wody, zgodnie z obowiązującymi w tym czasie art. 107 ust. 3 pkt 1-3 ustawy z dnia 24 października 1974 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 38, poz. 230 ze zm.) oraz § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 1996r. w sprawie urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych oraz zasad ustalania opłat za wodę i wprowadzanie ścieków (Dz. U. Nr 151, poz. 716 ze zm.), granicą własności dla przyłącza wodociągowego był zawór za wodomierzem głównym, a dla przykanalika pierwsza studzienka na nieruchomości, a z własnością urządzeń wodnokanalizacyjnych związany był obowiązek ich eksploatacji i utrzymania.

Osoby przyłączane w roku 2000 i 2001 do sieci wodociągowej ZIM, wybudowane przez siebie przyłącza przekazywały nieodpłatnie na majątek ZIM (karty nr 146-172 i 182-342) bądź do eksploatacji ZIM (karty nr 173-181). Natomiast w roku 2002 począwszy od dnia 18.01.2002r., tj. w okresie obowiązywania ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747) – ZIM przejmował przyłącza do eksploatacji (karty nr 44-145). Tak więc od daty wejścia w życie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (...) ZIM przejmuje do eksploatacji przyłącza, które są własnością odbiorców. Dostawca wody informuje odbiorców o granicy własności sieci wodociągowej oraz zapewnia wykonanie niezbędnych napraw przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych oraz zainstalowanych na nich urządzeń, co określa stosowana w ZIM umowa o dostawę wody i odprowadzanie ścieków (karta nr 39).

W ZIM określono tryb postępowania z zakresie przyłączania osób zainteresowanych do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej (karta nr 36). Osoba ubiegająca się o przyłączenie do sieci składa wniosek o określenie warunków technicznych podłączenia (karta nr 40), uzyskuje warunki techniczne (karta nr 8), opracowuje projekt budowlany przyłącza, uzgadnia jego projekt i realizuje przyłącze, po czym następuje dokonanie odbioru końcowego (karty nr 41-43) i podpisanie umowy o dostawę wody i odprowadzanie ścieków (karta nr 39). Ustalono, że w określonym trybie postępowania i uzgodnieniach nie ma zapisu, że dostarczanie wody uzależnia się od nieodpłatnego przekazania przyłącza na majątek ZIM. Także w stosowanej umowie o dostawę wody i odprowadzanie ścieków nie ma zapisu, że wykonanie usługi uzależnia się od uprzedniego nieodpłatnego przekazania przyłącza na majątek ZIM.

ZIM podniósł, że nie zawiera z odbiorcami umów o przyłączenie do sieci wodociągowej. Po pozytywnym odbiorze końcowym przyłącza następuje faktyczne świadczenie usług i z odbiorcą zawiera się umowę o dostawę wody i odprowadzanie ścieków. Odbiorcy usług ZIM nie finansowali budowy i modernizacji sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. Nikt z odbiorców wody, szczególnie konsumentów, nie przekazywał do ZIM wybudowanych swoim kosztem sieci wodociągowo-kanalizacyjnych. Odbiorcy usług przekazywali przyłącza na majątek ZIM lub do eksploatacji. Na obszarze działania ZIM inwestycje wodociągowo-kanalizacyjne prowadzi Gmina Mikołów. Wartość przekazanych przyłączy wodociągowo-kanalizacyjnych: 2000r. kwota (...) zł; 2001r. kwota (...) zł; 2002r. kwota (...) zł. Wartość przyłączy przejętych do eksploatacji w roku 2002 jest niemożliwa do określenia, albowiem następuje bez wyceny środka. Przyłącze stanowi własność odbiorcy wody. Poniesione w tym okresie przez ZIM koszty związane z eksploatacją i utrzymaniem przyłączy kształtowały się następująco: 2000r. kwota (...) zł; 2001r. kwota (...) zł; 2002r. kwota (...) zł. Koszty te nie

obejmują kosztów robocizny w ramach działu wodociągowo-kanalizacyjnego oraz kosztów amortyzacji. Średni okres użytkowania przyłącza wynosi ok. 22 lata. Pan J. wykonał przyłącza w rozumieniu art. 2 pkt 5 i 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (...), czyli przyłącze kanalizacyjne i przyłącze wodociągowe (karty nr 29 i 347).

W przedmiotowej sprawie nie wpłynęły do Rzecznika skargi odbiorców wody z terenu Mikołowa, których dostawcą jest ZIM. Z prośbą o interwencję w sprawie zwrotu kosztów modernizacji przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego wystąpił do Rzecznika Pan B. J. (karta nr 353).

Organ antymonopolowy zważył co następuje.

Zgodnie z zapisem art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) - zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Zadania własne obejmują między innymi sprawy wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Ustawa z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747) weszła w życie od 13.01.2002r. Ustawa ta określa między innymi warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia przez ludzi, a także określa zasady ochrony interesów odbiorców usług. Zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy (art. 3 ust.1). Dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków odbywa się na podstawie umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków zawartej między przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym, a odbiorcą usług (art. 6 ust. 1). Powołana ustawa zawiera definicje legalne. Zgodnie z zapisem art. 2 pkt 7 sieć to przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego. Przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku – od granicy nieruchomości (art. 2 pkt 5). Przyłącze wodociągowe to odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym (art. 2 pkt 6). Realizację budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci (art. 15 ust. 2).

W dacie uzgodnień technicznych dotyczących nieruchomości Pana J. warunki techniczne jakim powinny odpowiadać budynki i związane z nimi urządzenia, ich usytuowanie na działce budowlanej oraz zagospodarowanie działek przeznaczonych pod zabudowę określały przepisy rozporządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 14 grudnia 1994r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (tekst jedn. Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 140 ze zm.). Aktualnie sprawy te reguluje rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690). Przepisy §§ 26-30 rozporządzenia określają obowiązki inwestora w zakresie przyłączenia do sieci zewnętrznych, między innymi do zewnętrznej sieci wodociągowej. Obowiązki inwestora w przypadku przyłączenia wewnętrznej sieci wodociągowej na terenie działki budowlanej z zewnętrzną siecią wodociągową określają przepisy §§ 113-121 powołanego rozporządzenia. Tak więc realizacja przyłącza należy do obowiązków przyszłego odbiorcy wody.

Pan J. ubiegał się o przyłączenie jego nieruchomości do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. Jak wynika z ustaleń od stycznia 2000r. do stycznia 2002r, odbiorcy w tym Pan J., zrealizowali przyłącza wodociągowe, które następnie nieodpłatnie przekazywali na

majątek ZIM lub do eksploatacji. Powołana powyżej akty prawne określają obowiązki osoby ubiegającej się o przyłączenie do sieci wodociągowej. Jak wynika z powołanych regulacji realizację budowy przyłącza kanalizacyjnego i przyłącza wodociągowego zgodnie z warunkami technicznymi i sztuką budowlaną zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie do sieci.

Zgodnie z zapisem art. 31 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (...) osoby, które wybudowały z własnych środków urządzenia wodociągowe i urządzenia kanalizacyjne, mogą je przekazać odpłatnie gminie lub przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu, na warunkach uzgodnionych w umowie. Przekazane urządzenia powinny odpowiadać warunkom technicznym określonym w odrębnych przepisach. Zgodnie z zapisem art. 2 pkt 16 tej ustawy urządzenia wodociągowe to ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studnie publiczne, urządzenia służące do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody. Zgodnie z zapisem art. 2 pkt 14 ustawy urządzenia kanalizacyjne to sieci kanalizacyjne, wyloty urządzeń kanalizacyjnych służących do wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi oraz urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków. Jak ustalono Pan J. zrealizował przyłącze wodociągowe i przyłącze kanalizacyjne, a nie zrealizował budowy urządzenia wodociągowego i urządzenia kanalizacyjnego.

Ustawę antymonopolową zalicza się do prawa publicznego. Prawo publiczne ma celu ochronę interesu ogólnospołecznego, któremu muszą być podporządkowane partykularne interesy uczestników rynku. Publicznoprawny charakter ustawy antymonopolowej powoduje, że nie wszystkie zachowania przedsiębiorców uzasadniają uruchamianie przepisów tej ustawy. Nie każde bowiem naruszenie prawa w stosunkach cywilnoprawnych kwalifikuje sprawę do wszczynania postępowania antymonopolowego. Zapis art. 1 ust. 1 ustawy stanowi – ustawa określa warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Tak więc celem ustawodawstwa antymonopolowego jest ochrona interesu publicznoprawnego za pośrednictwem instrumentów prawnoadministracyjnych. Naruszenie interesu publicznoprawnego może mieć miejsce wówczas, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą antymonopolową dotknięty jest szeroki krąg uczestników rynku, względnie gdy działania te wywołują na rynku inne niekorzystne zjawiska. W przedmiotowej sprawie nie wpłynęły do Rzecznika skargi odbiorców wody z terenu Mikołowa. Z prośbą o interwencję w sprawie zwrotu kosztów modernizacji przyłącza wodociągowego, a następnie kosztów budowy przykanalika, wystąpił do Rzecznika Pan J. (karta nr 353). Wniosek złożony przez Rzecznika jest reakcją na skargę indywidualnego konsumenta, trudno więc wykazać w niniejszej sprawie naruszenie interesu publicznoprawnego. Przepisy omawianej ustawy antymonopolowej nie statuuje zasady, iż w każdym jednostkowym przypadku naruszeń sfery prywatnoprawnej konsumenta, Prezes Urzędu jest zobowiązany do wydawania decyzji, która wiąże tylko adresata tej decyzji. W omawianej sprawie, Rzecznik wystąpił do organu antymonopolowego z żądaniem wszczęcia postępowania antymonopolowego i wydania decyzji w sprawie, gdzie egzemplifikacją zarzucanej praktyki jest przypadek konsumenta Pana J., nie wykazał jednak, że ZIM w podobny sposób traktował szerszy krąg podmiotów. Z uwagi na publicznoprawny charakter ustawy antymonopolowej jej celem nie jest bezpośrednia ochrona praw podmiotowych uczestników rynku albowiem taka ochrona stanowi przedmiot działania sądów powszechnych. Stosownie zatem do powyższego, zasadniczą kwestią w przedmiotowej sprawie jest wyraźne odróżnienie interesu prywatnego od publicznoprawnego. Przedstawiony przez Rzecznika przedmiot wniosku ma charakter jednostkowej indywidualnej sprawy i dotyczy roszczeń cywilnych. Jak ustalił organ antymonopolowy, jedynie Pan J. wystąpił do ZIM o zwrot kosztów budowy przyłącza. Odbiorcy ZIM zrealizowane przyłącza przekazywali nieodpłatnie na majątek ZIM lub do eksploatacji, równocześnie zwalniając się z obowiązku właściciela - ponoszenia kosztów utrzymania i eksploatacji przyłączy. Odbiorcy wody - konsumenci z terenu Mikołowa, gminy usytuowanej na terenach szkód górniczych, nie wnioskowali, nie ubiegali się i nie są zainteresowani ponoszeniem kosztów naprawy,

konserwacji i eksploatacji przyłączy wodociągowych. Jak ustalił organ antymonopolowy takie istotne koszty ponosi dostawca wody, co wynika z zapisów stosowanych na rynku właściwym umów o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków. W świetle przepisów ustawy antymonopolowej Rzecznik Konsumentów jest uprawniony do żądania wszczęcia postępowania przed Prezesem Urzędu, ale w interesie publicznoprawnym pod kątem ewentualnego naruszenia tego interesu, wskutek działań przedsiębiorcy sprzecznych z ustawą antymonopolową. Ocena okoliczności faktycznych przedmiotowej sprawy nie wskazuje na zagrożenie interesu publicznoprawnego w przedmiotowej sprawie. Ochrona praw podmiotowych nie jest celem postępowania przed organem antymonopolowym, a zgodnie z zapisem art. 63 (3) kodeksu postępowania cywilnego, w sprawach o ochronę interesów konsumentów rzecznik może wytaczać powództwa na rzecz obywateli, a także wstępować za zgodą powoda do postępowania. Rzecznik zgodnie z art. 111 § 1 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 64 (4) k.p.c. jest zwolniony z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych. Ochrona praw podmiotowych Pana Bartłomieja J. nie może być celem postępowania przed Prezesem Urzędu, albowiem takich uprawnień ustawodawca nie przyznał organowi antymonopolowemu. Nie jest spełniona podstawowa przesłanka konieczna, aby stwierdzić, że zachowanie przedsiębiorcy stanowi naruszenie ustawy antymonopolowej, albowiem w przedmiotowej sprawie brak naruszenia interesu publicznoprawnego.

Zgodnie z zapisem art. 8 ust. 1 ustawy antymonopolowej, zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców.

Rynkiem właściwym w niniejszej sprawie jest obszar miasta Mikołów, gdzie ZIM w warunkach monopolu sieciowego świadczy odbiorcom usługi dostarczania wody i odprowadzania ścieków. ZIM na rynku właściwym posiada pozycję dominującą. Posiadanie silnej pozycji rynkowej nie jest zabronione, natomiast bezwzględnie zakazane jest jej nadużywanie.

Zgodnie z zapisem art. 8 ust. 2 pkt 4 ustawy antymonopolowej nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na uzależnianiu zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego świadczenia, nie mającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy.

Rzecznik zarzucił ZIM naruszenie art. 8 ust. 2 pkt 4 ustawy antymonopolowej lecz nie przedstawił dowodów na uzależnianie zawarcia z konsumentami zainteresowanymi przyłączeniem do sieci wodociągowej umów o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków od uprzedniej modernizacji bądź budowy, kosztem i staraniem konsumenta przyłączy wodociągowych, a następnie nieodpłatnego ich przekazania na majątek ZIM.

Praktyka nadużywania pozycji dominującej w postaci tzw. transakcji wiązanych polega na wymuszaniu przez przedsiębiorcę dominującego przy zawieraniu umowy, dotyczącej towarów z rynku właściwego, na którym tę pozycję posiada, spełnienia przez kontrahenta świadczenia wykraczającego poza przedmiot tej umowy. Nie wszystkie umowy wiązane są zakazane. Praktyką ograniczającą konkurencję jest uzależnianie przez przedsiębiorcę zawarcia umowy z kontrahentem od przyjęcia lub spełnienia przez niego innego narzucanego mu z racji posiadania siły rynkowej świadczenia o charakterze wiązonym, nie związanego jednak z przedmiotem umowy. Celem wprowadzenia zakazu transakcji wiązanych jest przede wszystkim ochrona swobody kontraktowej uczestników rynku. Transakcja wiązana ma miejsce wówczas, gdy świadczenie dodatkowe nie ma rzeczowego lub zwyczajowego związku z przedmiotem umowy. W niniejszej sprawie świadczeniem głównym jest dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków. Osoba pragnąca korzystać ze świadczenia głównego zobowiązana jest do realizacji budowy przyłączy zgodnie ze sztuką budowlaną i na własny koszt. Kontrahenci dostawcy wody zrealizowane własnym kosztem, staraniem i nakładem przyłączy wodociągowe przekazywali do dnia 13.01.2002r. nieodpłatnie na majątek ZIM lub do eksploatacji. Po tej dacie zrealizowane przyłącza przekazywano ZIM do

eksploatacji i stanowią one własność inwestora-odbiorcy usług. Realizację budowy przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci. Osobom ubiegającym się w roku 2000, 2001 i 2002 o przyłączenie do sieci wodociągowej nie stawiano warunku uzależniającego świadczenie usług od nieodpłatnego przekazania zrealizowanych przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych na majątek dostawcy wody. Osoby te decydując się na takie przekazanie, w umowie o dostarczanie wody ustalały, że naprawę przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych oraz zainstalowanych na nich urządzeń wykonuje dostawca wody. W zamian za nieodpłatne przekazanie przyłączy odbiorca zwolniony jest z tego obowiązku nałożonego na właściciela. ZIM przejął odpowiedzialność za eksploatację, usunięcie awarii i modernizację przyłączy. Jak ustalono i wykazano zarzut Rzecznika jest nieuzasadniony.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie I sentencji decyzji.

Zgodnie z zapisem art. 8 ust. 2 pkt 6 nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści.

Rzecznik podniósł we wniosku, że ZIM narzuca konsumentom uciążliwe warunki umów o przyłączenie do sieci wodociągowej, zobowiązujących konsumentów do modernizacji własnym kosztem i staraniem przyłączy wodociągowych, a następnie nieodpłatnego przekazania tych instalacji na majątek ZIM przynoszących temu przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści. Jak ustalono ZIM nie zawierał umów o przyłączenie do sieci. Dokonywane uzgodnienia „w przedmiocie lokalizacji oraz warunków technicznych dostawy wody i odprowadzania ścieków dla budynku mieszkalnego” wynikają z przepisów Prawa budowlanego i rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy. Realizację budowy przyłączy do sieci zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie do niej. W sprawie dotyczącej indywidualnego konsumenta, w dniu 19.10.2000r. protokołem nr 89/2000 dokonano odbioru i przekazania przyłącza. Inwestor Bartłomiej J. przekazał nieodpłatnie na majątek ZIM przyłączy (karta nr 11). Wniosek Rzecznika wpłynął do organu antymonopolowego w dniu 26.08.2002r. (karty nr 1-4). W ustawie antymonopolowej w art. 93 przyjęto, że nie wszczyna się postępowania w sprawie praktyk ograniczających konkurencję, jeżeli od końca roku, w którym zaprzestano ich stosowania, upłynął rok, a w niniejszej sprawie nastąpiło przedawnienie ewentualnych praktyk. Organ antymonopolowy wydaje decyzje w interesie publicznym. W niniejszej sprawie ocenił zasady działania ZIM na rynku właściwym, a nie sprawę dotyczącą pojedynczego konsumenta, albowiem nie jest do tego uprawniony. Praktyka zdefiniowana w art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy kończy swój byt w momencie zakończenia negocjacji. Negocjacje w sprawie Pana J. zakończono w chwili odbioru i przekazania przyłącza, po czym faktycznie dostarczano wodę i odprowadzano ścieki. Strona, której narzucano uciążliwy warunek z chwilą zawarcia umowy ma świadomość jego charakteru i jeżeli uważa, że jej prawa zostały naruszone może podjąć działania w celu ich ochrony. Roszczenia w zakresie prawa własności należy kierować do sądu powszechnego. Rzecznik podnosił, że zarzucana praktyka dotyczy konsumentów - odbiorców z terenu Mikołowa lecz nie poparł tego dowodami, a skargę na działania ZIM otrzymał od jednego konsumenta. Organ antymonopolowy ustalił, że ZIM nie stawiał warunków i nie uzależniał przyłączenia do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej od nieodpłatnego przekazania na jego majątek zrealizowanego przyłącza oraz zbadał zasady obowiązujące na rynku właściwym w okresie od stycznia 2000r. do października 2002r. Odbiorcy przekazywali zrealizowane przyłącza na własność ZIM lub do eksploatacji.

Aby stwierdzić byt praktyki określonej art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej konieczne jest wykazanie łącznego spełnienia wymienionych w tym przepisie przesłanek:

- 1/ pozycja dominująca na rynku właściwym,
- 2/ narzucenia warunków,

3/ ich uciążliwości,

4/ oraz uzyskiwania nieuzasadnionych korzyści.

ZIM na rynku właściwym posiada pozycję dominującą, co nie jest zabronione. Natomiast bezwzględnie zakazane jest jej nadużywanie. Określona art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy praktyka urzeczywistnia się w fazie negocjacji, bowiem tylko wtedy dochodzić może do narzucania warunków umów. W przypadku bowiem gdy dochodzi do zawarcia umowy, uciążliwe i nierównoprawne warunki nie są już narzucane lecz wykonywane. Wymieniona praktyka odnosi się do działania polegającego na „narzucaniu”, a więc w formie niedokonanej. Zawarcie umowy powoduje, że „narzucanie” nie ma już miejsca bowiem uciążliwy warunek stał się elementem stosunku prawnego stron (umowy). W obowiązującym porządku prawnym realizację budowy przyłączy zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie do sieci. Jak ustalono i wykazano ZIM nie narzucał konsumentom uciążliwych warunków umów o przyłączenie do sieci wodociągowej. Nie wymuszał również, aby osoby realizujące przyłącza nieodpłatnie przekazywały je na jego majątek, gdyż mogły przekazać je do eksploatacji. Ustalenia w przedmiocie warunków technicznych i sposobu realizacji przyłączy wynikają z norm Prawa budowlanego i rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy. Osoby zainteresowane realizacją przyłączy nie mogą wykonywać ich w dowolny sposób lecz zgodnie z obowiązującymi normami i wymogami sztuki budowlanej. Nieodpłatne przejęcie przez ZIM na swój majątek przyłączy nie jest jeszcze samo przez się warunkiem uciążliwym. Odbiorcy z tytułu realizacji przyłączy osiągają korzyści użytkowe w postaci możliwości korzystania z miejskiej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej oraz ekonomiczne ponieważ nie muszą budować studni i osadników. Uciążliwy obowiązek może być w dalszej części umowy skompensowany ekwiwalentnymi korzyściami. Samo narzucanie uciążliwych warunków umów nie może być uznane za praktykę ograniczającą konkurencję, albowiem aby stwierdzić byt tej praktyki należy wykazać uzyskiwanie przez przedsiębiorcę nieuzasadnionych korzyści. Z własnością rzeczy są związane zarówno korzyści jak i ciężary. W przypadku przyłączy wodociągowych są to ciężary np. związane z utrzymaniem, eksploatacją, naprawą i konserwacją tych urządzeń. Z ustaleń wynika, iż ZIM przejmował przyłącza na własność lub do eksploatacji i ponosił dość istotne koszty związane z eksploatacją przekazanych nieodpłatnie przyłączy. Nie można więc temu przedsiębiorcy zarzucić osiągania nieuzasadnionych korzyści. Nie są spełnione łącznie przesłanki konieczne do bytu praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej. Jak ustalono i wykazano zarzut Rzecznika jest nieuzasadniony.

W związku z powyższym należało orzec jak w punkcie II sentencji.

Od niniejszej decyzji stronom służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – za pośrednictwem Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

W imieniu Prezesa UOKiK

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral